

модельовати стратегію розвитку неперервної професійної освіти педагогів на основі національних надбань та усталених світових традицій з метою забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників, здатних здійснювати професійну діяльність на демократичних та гуманістичних засадах, реалізовувати освітню політику як пріоритетну функцію держави, що спрямовується на розвиток та самореалізацію особистості, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб.

1. Ariza R.P., del Pozo R.M., Toscano J.M. *Conceptions of school-based teacher educators concerning ongoing teacher education*// *Teaching and Teacher Education*. – № 18. – 2002. – P. 305–321.
2. Cochran-Smith M. *The outcomes question in teacher education* // *Teaching and Teacher Education*. – № 17. – 2001. – P. 527–546.
3. Evans L. *What is Teacher Development?* // *Oxford Review of Education*. – Vol. 28. – No. 1. – 2002. – P.123–137.
4. Fox R. *Constructivism Examined* // *Oxford Review of Education*. – Vol. 27. – No. 1. – 2001. – P.23–35.
5. Hashweh M.Z. *Teacher accommodative change* // *Teaching and Teacher Education*. – № 19. – 2003. – P. 421–434.
6. Hudson-Ross S. *Intertwining opportunities: participants' perceptions of professional growth within a multiple-site teacher education network at the secondary level*// *Teaching and Teacher Education*. – № 17. – 2001. – P. 433–454.
7. King M.B. *Professional development to promote schoolwide inquiry* // *Teaching and Teacher Education*. – № 18. – 2002. – P. 243–257.
8. Mayers E.G. *Establishing a Professional Development High School with an Exemplary Student Teaching Environment*// *American Secondary Education*. – № 30 (2). – Spring 2002. – P. 62–71.

УДК 81.111 – 13

О.В. Сидорчук

Національний університет “Львівська політехніка”

ДО ПИТАННЯ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З УРАХУВАННЯМ НАБУТОГО СТУДЕНТАМИ ДОСВІДУ ТА ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СТУПІНЬ ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ

© Сидорчук О.В., 2007

Розглядаються розвиток і зміни ідеології освіти та навчальної парадигми. Процес навчання/самоосвіти розглядається як процес соціальних ітерацій. Виокремлюється відношення між сучасним суспільством та природою вивчення іноземних мов як частиною культурного обміну.

In the article the development of an educational ideology and changing teaching paradigm were envisaged/ The article has concentrated on teaching/learning process as a process of human interaction and on the relationship between contemporary society and the nature of the teaching/learning foreign language as a part of cultural change.

Зміна парадигми суспільно-політичного життя країни та інтеграція в загальноєвропейський процес не може не призвести до переходу системи освіти на якісно вищий рівень. Інтенсифікація навчального процесу вимагає високого темпу адаптації студентів до академічних вимог. На ступінь адаптації істотно впливають попередній соціокультурний досвід, засвоєний досвід навчання або самоосвіти.

В ракурсі оптимізації викладання іноземної мови соціокультурні аспекти та їх вплив (як позитивний, так і негативний) на процес передачі та засвоєння інформації привертають науковий інтерес багатьох дослідників, які вивчають чинники, детермінуючі цілі і мотивацію оволодіння іноземною мовою.

У численних роботах з питань методології та стратегій навчання і сьогодні спостерігається термінологічна невизначеність, оскільки українські та зарубіжні науковці розглядають проблему у вузько галузевому ракурсі та користуються різними описовими засобами. Наприклад, Belenky [2] користується поняттям “way of knowing”, Sternberg [7] пише про “thinking style”, Marton [7] уникає поняття “learning approach” і вводить “learning style”. Сумативно можна навести спільні для багатьох науковців позиції, якими визначається суб’єктивне відношення індивідуума до навчального процесу.

Cook [3] в роботі “Linguistics and Second Language Acquisition” вводить поняття “acculturation” та теоретично обґрунтовує твердження, що оволодіння іноземною мовою залежить від співвідношення “культуральної конгруентності” індивідуума, що вивчає мову, та культурою суспільства, мова якого вивчається: “аккультурація, процес адаптації до нової культури визначається різними типами соціальної та психологічної інтегрованості”. На думку соціолінгвістів, і зокрема Gardner [4], самовизначення особи та її успішність як академічна, так і професійна пов’язані зі специфічною ідеологією “The beliefs in the community concerning the importance and meaningfulness of learning the language, the nature of skill development expected and the particular role of individual difference in language learning process will influence second language acquisition”. Grumperz and Gyms класифікують процес вивчення іноземної мови як сукупність соціальних інтеракцій, що ґрунтуються на культурних нормах, цінностях та сподіваннях індивідуума, що вивчає іноземну мову, і ним ініціюються.

Чому саме процес вивчення іноземної мови має зазнати змін? Безперечно через те, що світобачення та мислення кожного індивідуума пов’язані з мовою. За словами Гумбольта, “...людська мова має у собі мережу понять та способів уявлення частини людства”.

Кожний етап розвитку суспільства супроводжується еволюцією соціально-політичної і наукової думки, а сучасна доба – прискоренням розвитку існуючих дисциплін та виникненням інтердисциплінарних галузей науки. Швидкого темпу розвитку набувають загальне мовознавство та психологія, розвиток технологій спричиняє появу нових способів передачі інформації, на що науковці реагують генерацією нових підходів у навчанні (новітнішими серед яких будуть аудіолінгвальний, аудіовізуальний та когнітивний). Детальна класифікація і історіографія методів викладання дається в роботі І.В. Рахманова “Нариси з історії викладання нових західноєвропейських мов” [1]. Педагогічні засади методології так само пристосовуються до соціальних потреб і залежно від домінуючої ідеології розглядають процес навчання – чи то як формування особистості засобами іншомовної культури, чи то як пристосування особистості до нової культури.

Balard і Clanchy [2], вивчаючи вплив соціокультурних чинників на процес навчання (teaching/learning correlation), приходять до висновку, що для кожного соціокультурного континууму властива дихотомія інтенцій: збереження (conserving) / поширення (extending) певних знань, зокрема, і інтелектуальних здобутків загалом. У соціокультурних континуумах, орієнтованих на збереження інформації, навичок, ресурсів тощо, в процесі навчання домінуючу роль відіграє репродуктивний підхід. За результатами аналізу краєзнавчих джерел можливо відмітити, що саме репродуктивний підхід територіально розповсюджується в межах етносів з патріархальною ідеологією або, якщо це стосується сучасних соціумів, суспільно-політичних систем, в яких існує тоталітаризм. Методичні підходи у процесі викладання іноземної мови набувають аналітичного та спекулятивного характеру у спільнотах з ознаками демократичних суспільно-політичних систем.

Сучасна доба характеризується взаємопроникненням культур і виникненням інтердисциплінарних об’єктів вивчення, одними з яких постають трансакції в ході занять з іноземної мови.

Аналіз ролі учасників навчального процесу при репродуктивному, аналітичному та спекулятивному підходах висвітлює такі контрастивні характеристики обох суб’єктів навчального процесу:

при репродуктивному підході роль викладача іноземної мови полягає в демонстрації умінь, передачі інформації, оцінюванні набутих знань осіб, що вивчають іноземну мову; функції особи, що навчається, полягають в некритичному засвоєнні певних граматичних формул, мовленнєвих навичок, правильного відтворенні інформації, метою навчання при цьому є пряма передача інформації, домінуюча активність – запам’ятовування та імітація;

аналітичний підхід вимагає дещо іншого від обох суб'єктів навчального процесу, оскільки основна мета навчання – розвиток аналітичного мислення, оригінального підходу до розв'язання завдань. Викладач відіграє роль координатора навчального процесу, головного критика і радника. Особа, що вивчає мову, змушена проявляти себе як “перетворювач” інформації, моделюючи нові ситуації, та активного співучасника навчального процесу.

За спекулятивного підходу, коли за мету ставиться розвиток творчого мислення, уміння приймати відповідальність за самостійні рішення, креативні функції обох суб'єктів навчального процесу набувають великого значення. Роль викладача набуває функцій аналітика, старшого досвідченого колеги. Під час занять першочергове значення надається дискусії як симуляції комунікативних ситуацій. Усі вищенаведені підходи функціонують в контексті освітніх традицій певного соціуму. Індивідууми встановлюють соціальні контакти за патернами, вкоріненими в культуру і пов'язаними із соціо-економічними умовами цього соціуму. В авторитарному суспільстві, де самі ідеї множинності джерел інформації і можливості критичного аналізу матеріалу відкидаються як несумісні із принципами побудови цього суспільства, домінує авторитарний стиль і суто репродуктивний підхід до викладання дисциплін. Для особи, що вивчає іноземну мову, шлях до успіху асоціюється з субординативною пасивною роллю. На думку Giles та Smith [7], успішно засвоєний і підкріплений позитивним гелтштатом стиль поведінки утруднює і сповільнює адаптацію до нових стратегій навчання.

Для подолання стереотипної поведінки студента та зміни його особистої уяви про власні можливості пропонуються такі принципи:

1. Принцип стимульованого спілкування, в основу якого покладено формальне та раціональне відношення до зміни персональної лінії поведінки під впливом структурованої, аргументованої бесіди. Саме за стимульованого спілкування можлива зміна поведінки, оскільки основною метою є не імперсональне інформативне забезпечення щодо конкретної теми/явища, а свідоме опрацювання цієї інформації та прагматичне перетворення її на критерії, які визначають стиль поведінки, тобто досягається усвідомлення студентом можливості і необхідності особистої відповідальності за власний рівень освіти.

2. Принцип ретельного опрацювання матеріалу, що складається із трьох послідовних фаз обробки інформації:

зіставлення попередньо засвоєної інформації з новонабутою;
емпірична перевірка нових даних (відповідає / не відповідає умовам);
висновки про цінність новонабутої інформації.

3. Принцип мотивованої зміни поведінки.

Як зазначалося вище, інтенсивність, з якою відбувається засвоєння навчального матеріалу, залежить від співвідношення “культуральної конгруентності” індивідуума та змісту викладеного матеріалу, рівня персональної відповідальності індивідуума, ступеня індивідуальної автономії та кількості залучених джерел інформації [8]. Персональна релевантність визначається особистою заангажованістю (*involvement*) індивідуума в певних питаннях. Персональна відповідальність стимулює розв'язання когнітивних завдань, оскільки вимагає більше розумових зусиль порівняно з навчальними ситуаціями, де існує групова відповідальність за прийняття рішень.

Застосування на практичних заняттях з іноземної мови різноманітних джерел інформації сприяє глибшому засвоєнню інформації. Найбільша ефективність, на думку автора, досягається використанням численних джерел інформації, які висвітлюють різні аспекти явища, що вивчається. Ступінь особистої автономії особи, що вивчає іноземну мову, визначає темп опанування матеріалу.

Отже, можна стверджувати, що на навчальний процес і на ефективність засвоєння матеріалу впливають такі фактори: вікова група, лінгвістична обдарованість, мотивації, персональні характеристики, соціокультурний рівень та індивідуальний підхід до отримання знань.

1. Рахманов І.В. *Нариси з історії викладання нових західноєвропейських мов.* – М., 2000. 2. *Belenky, M., Clinchy, B. (1986) Way of knowing, – NewYork: Basis Books, 2002.* 3. *Cook V. “Linguistics and Second Language Acquisition”.* 4. *Gardner R. Social Psychology (1995).* 5. *Gardner, H. Frames of*

Mind. New York: Basis Books, 1999. 6. Giles, H and Smith, P Accomodation Theory: Optimal level of Convergence. Oxford, Blackwewll (1979). 7. Giles, H Smith, P. (Language and Social Psychology 45-65 Oxford Blackwell). – 2005. 8. Jarvis P. with Griffin, C. Adult and Continuing Education: Major Themes in Education (2003).

УДК: 811.521'35:371.32

М.С. Федоришин

Національний університет “Львівська політехніка”

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ОСНОВ ЯПОНСЬКОГО ПИСЬМА У ЛЬВІВСЬКІЙ ПОЛІТЕХНІЦІ

ã Федоришин М.С., 2007

Подано короткий опис особливостей викладання японської системи письма у курсі викладання японської мови у Національному університеті “Львівська політехніка” з детальнішим розглядом новоствореного “Базового японсько-українського словника ієрогліфів: дзьойокандзіхь”.

Peculiarities of teaching the Japanese script system at Lviv Polytechnic National University are described with special emphasis on the newly compiled “Basic Japanese-Ukrainian Kanji Dictionary: Joyokanjihyo”.

На основі загальних спостережень за ходом новітньої історії можна сміливо стверджувати, що передові позиції Японії у світовій економіці, високий рівень розвитку науки і техніки, значні культурні надбання японського народу зумовлюють велике зацікавлення до цієї країни в інших народів планети. Українці також хочуть якнайкраще пізнати цю країну, щоб мати безпосередні дружні стосунки з талановитим народом Країни Сонячного Сходу. В останні роки в Україні склалися сприятливі обставини для налагодження безпосередніх контактів між Україною та Японією. Одним з проявів цього є інтерес до вивчення японської мови, який постійно зростає. З кожним роком збільшується кількість навчальних закладів – вищих та середніх, – що впроваджують в свої навчальні програми вивчення японської мови та культури. Національний університет «Львівська політехніка» один з перших в Україні почав навчати своїх студентів японській мові – спочатку як факультатив, а відтак і як обов'язковий предмет “друга іноземна мова” у програмі бакалаврату та магістратури за напрямком „прикладна лінгвістика”, і одним з перших видав друком україномовні посібники з японської мови [1, 2, 3].

Сьогодні ще гостро стоїть проблема україномовних підручників та посібників з різних аспектів японської мови, зокрема японської системи письма та лексикографії, – загальнодоступним для українських студентів є лише словник І. Бондаренка [4].

Японська система письма дуже своєрідна. Вона поєднала в собі два типи письма: ієрогліфічне (ідеографічне, логографічне) – японською *кандзі* та абеткове (силабографічне) – японською *кана*. Хоча складовою абеткою кана можна записувати будь-які японські тексти, японці в своїй практиці не обмежуються каною, а користуються системою письма, яку вони називають *кандзіканамадзірібун* – дослівно: ієрогліфічний текст, розмішаний каною. Отже, ієрогліфи залишаються в основі письма. Особливість *кандзіканамадзірібуну* полягає в тому, що ієрогліфами пишуть корені слів та словосполучень, а граматичні закінчення та службові слова – каною. Та частина слова, яку пишуть каною, називається *окурігана* – дослівно: супровідна кана. Однією з причин збереження ієрогліфів у японській системі письма за наявності фонетичної абетки є величезна кількість омонімів у японській мові, що утруднювало б розуміння/сприйняття письмового тексту за повністю фонетичного його запису. Написані різними ієрогліфами омоніми семантизуються зоровим сприйняттям.